

УДК 378 (477)
DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.08

© Чубукіна Олена Миколаївна

аспірант кафедри освітології та інноваційної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди Харків, Україна

email: chubukina.elena.nikolaevna@gmail.com

https://orcid.org/0000-0002-2700-8796

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ КЛУБНИХ ОБ'ЄДНАНЬ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

У статті розглядається питання організації діяльності клубних об'єднань вищих педагогічних навчальних закладів України у другій половині ХХ століття. Надається оцінка такої діяльності. Охарактеризовано поняття клуб, клубна діяльність, клубні об'єднання тощо. Встановлено, що проблему молодіжного дозвілля вивчали багато науковців минулого та сучасності. Доведено, що дозвілля є специфічним та соціальним засобом регенерації потенціалу людини, та водночас є важливою сферою розвитку особистості студента, що сприяє формуванню наукового світогляду, політичної та моральної культури, естетичному погляду й смаку, моральним ідеалам й духовних цінностей. Визначено мету клубних об'єднань вищих педагогічних закладів України – виховання та самовиховання студентів на основі ініціативи, творчого прояву здібностей кожного. Завдання спрямовувались на організацію суспільно корисного дозвілля молоді, пошук нових форм та засобів культурно-масової роботи відповідно до інтересів та потреб молоді, залучення до культурно-масової дозвілдової діяльності, розвиток соціально-культурної творчості, забезпечення спілкування молоді в результаті спільної діяльності та культурного відпочинку.

Ключові слова: клуб, клубне об'єднання, діяльність, дозвілля, студентське дозвілля, молодіжний центр.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Закон України «Про освіту», Концепція національного виховання, національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті окреслюють актуальні завдання щодо формування сучасного культурного дозвілля, відродження та подальшого розвитку національної системи культурно-дозвілдової діяльності студентської молоді. Це зумовлено тим, що в нових політичних, економічних та культурних реаліях науковці нашої країни науково обґрунтували систему організації культурно-дозвілдової діяльності молоді, яка обіймає вільний час молоді.

Сучасному студенту вкрай необхідне поле для самовдосконалення, самореалізації, задоволення культурно-естетичних потреб та можливість для самовираження, саморозвитку.

Напрямки, які можуть задовольняти такі потреби різноманітні: художня самодіяльність, аматорство, науковий пошук тощо. Діяльність студентських клубів, наукових об'єднань впливає на формування національної самосвідомості, сприяє естетичній соціалізації. Важливим шляхом вирішення вищевказаних проблем є осмис-

лення й усвідомлення багатого досвіду, звернення до національних джерел у вищих педагогічних навчальних закладах України в другій половині ХХ століття, творче використання яких сприятиме зростанню освітнього потенціалу нашого суспільства. Саме тому питання вивчення досвіду організації діяльності клубних об'єднань вищих педагогічних навчальних закладів України у другій половині ХХ століття є актуальним.

Аналіз основних досліджень і публікацій.

Дослідження вільного часу, шляхів та засобів його організації є об'єктом вивчення різних наук: філософії, культурології, соціології, педагогіки, психології, історії. З позицій культурології вільний час розглядали науковці Ю. Афанасьєв, А. Вишняк, І. Зязюн, М. Каган, О. Комарницький та Л. Комарницька (2020), С. Пішун (2005), Ю. Стаєвський (2016) та ін. В галузі педагогіки питання висвітлюються в працях О. Бойко, Л. Волобуєвої, О. Данильченко (2020), А. Денисенко (2014), Ю. Ірхіної (2019), Н. Максимовської (2019), О. Павленко (2017), С. Пішун (2005), О. Тадля (2015) та ін.

Концептуальні засади вільного часу як чинника формування особистості студента розглядалися З. Гіптерс (1998), М. Гриньовою (2020),

Н. Максимовською (2019), В. Тюскою (2019).

Історико-педагогічний аналіз проблем вільного часу студентів вищів є предметом наукових досліджень вчених В. Головенько, М. Головатого, О. Корнієвського, Ю. Стаєвського (2016), В. Якушик та ін., виховання молоді в контексті культурно-освітнього розвитку українського суспільства розглядають науковці І. Білодід, І. Білоцерківський, О. Полоцький, ідеологізацію виховного процесу у вищих навчальних закладах в Україні у другій половині ХХ століття досліджують В. Прилуцький, І. Шупак. Вчена О. Колпакова зробила аналіз ролі та місця просвітницьких закладів України в ідеологічній роботі з молоддю у 70–80 рр. ХХ ст., удосконалення форм і методів їх діяльності. Клуб як форму дозвілдової діяльності студентської молоді в умовах тоталітарної ідеології вивчали В. Баумштейн, А. Галаган, С. Дізель.

Праці З. Гіптерс (1998), К. Житнухіної (2019) присвячені питанням обов'язкового самовиховання, активної самостійної участі студентів у різноманітних формах художньої діяльності. Монографія С. Мельничук «Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів (історико-педагогічний аспект 1860–1990 рр.)» висвітлює питання формування естетичної культури майбутніх вчителів у різні історичні періоди. Крім того, монографія окреслює діяльність творчих студентських колективів в педагогічних вищах України (Мельничук, 2006).

Певний інтерес викликає монографія І. Ящук (2010) «Виховний потенціал у вищих педагогічних навчальних закладах України: знахідки і проблеми (20–80-ті рр. ХХ ст.)» в якій зроблено ретроспективний аналіз розвитку системи виховання у вищих педагогічних навчальних закладах в радянські часи.

Наукові розвідки О. Винославської, О. Дубасенюк, О. Киричука, С. Цюлюпи, О. Якуби досліджують умови удосконалення різних напрямів та форм поза аудиторної виховної роботи вищих закладів освіти, формування у студентів культури дозвілля. Проте, цілісного дослідження діяльності клубних об'єднань вищих педагогічних закладів України у другій половині ХХ ст. наразі немає.

Формулювання цілей та завдань статті.

Проаналізувати науково-педагогічні джерела стосовно проблеми дослідження та на підставі аналізу висвітлити діяльність клубних об'єднань вищих педагогічних закладів України у другій половині ХХ ст.

Виклад основного матеріалу. Наукова література широко вживає терміни «клуб», «студентський клуб», «діяльність», але у трактуванні цих понять є певна різноманітність. В межах нашого дослідження ми визначаємо діяльність як спец-

ифічний спосіб ставлення людини до навколишнього світу, який є рушійною силою та умовою суспільного прогресу (Тадля, 2015, с. 151). Саме діяльність формує та змінює умови існування людини, соціальної групи, забезпечує трансформацію, збереження та розвиток суспільства.

Оксфордський словник у своєму першому (десяти томному) виданні 1884–1928 рр. поняття клуб трактує з різних точок зору, але для нас найбільш цікавими є наступні: клуб – об'єднання чи спілка певної маси людей; об'єднання для сприяння будь-якій справі з метою її інтенсифікації; товариство осіб, що об'єдналися на основі взаємних симпатій чи загальних інтересів, захоплення, схильностей; організація людей, що сформувалася для об'єднання зусиль із підтримки якогось суб'єкта. Отже, зарубіжні довідники поняття «клуб» розглядають переважно як об'єднання, зібрання, товариство, асоціація, організація. Характерними ознаками клубу є: задоволення спільних інтересів, співробітництво, реалізація певної специфічної мети, спілкування та релаксація у приємній компанії, організація дозвілля та розваг.

Клуб (від англ. club, toclub – «збивати докупи») за визначенням вікіпедії є утворенням з кількох людей, об'єднаних спільними інтересами або метою. Існуюча різноманітність клубів відповідає розмаїттю хобі людей: спортивні, клуби настільних ігор, клуби для спілкування тощо.

Українські довідники визначають поняття «клуб» як громадську організацію, що об'єднує людей певного кола чи професії для спільного відпочинку, розваг, занять спортом.

В радянський період поняття «клуб» визначалося як культурно-просвітницька установа, яка організовує дозвілля робітників, сприяє вихованню, самовихованню, розвитку творчих здібностей. В колі вчених, що займаються клубною тематикою наразі не існує чіткого визначення поняття «клуб». Найбільш вдалим, на наш погляд, є думка В. Туєва, що «клуб – соціокомунікативний, соціопедагогічний інститут культури, організований на ініціативних засадах для задоволення потреб людей в самодіяльності, спілкуванні, дозвіллі; клуб – це індивідуально-групове дозвілля, організація дозвілдової діяльності, особливий комунікативний тип дозвілля, який діє паралельно з двома іншими – видовищним та творчим.

Ми вважаємо, що клуб доцільно розглядати як багатофункціональне об'єднання, головним завданням якого є інтеграція, забезпечення потреб відвідувачів у змістовному дозвіллі в ім'я спільних цілей, інтересів, локального спілкування, самоосвіти та культурно-творчій реалізації особистості.

Науковець Слесарева І.В. дає наступне визначення клубу «клуб є інституціоналізованим добровільним згуртуванням, що об'єднує інтереси людей, які входять в нього на основі загальних цінностей, комунікативної єдності та соціальної комфортності. Клуб має певні зовнішні та внутрішні ознаки. До зовнішніх ми відносимо реєстрацію клубу, обов'язки членів клубу тощо, внутрішні – наявність суб'єктів, що входять в клуб, комунікативна взаємодія суб'єктів, наявність приватних інтересів суб'єктів, локалізоване соціокультурне середовище». Таким чином, студентський клуб є педагогічно організованим процесом, добровільним дозвіллевим об'єднанням студентів, міжособистісними стосунками яких опосередковані суспільно цінним, особистісно-значущим змістом колективної дозвіллевої діяльності (Пішун, 2005, с. 6–7).

Вищі педагогічні заклади освіти України накопичили значний досвід щодо організації дозвілля студентської молоді, функціонування клубних об'єднань. За визначенням вчених (Г. Щерба, Р. Яремкевич та ін.) дозвілля молоді є сукупністю занять у вільний від навчання час, за допомогою яких задовольняються потреби у спілкуванні, саморозвитку, самовдосконаленні в різних видах діяльності, які мають загалом відновлювальний характер. Оскільки дозвілля є специфічним та соціальним засобом регенерації потенціалу людини, то водночас воно стає важливою сферою розвитку особистості студента, що сприяє формуванню наукового світогляду, політичної та моральної культури, естетичних поглядів, смаків та виробляє ідеали й духовні цінності, підтримує норму здоров'я (Стасевський, 2016, с. 224–229).

У радянські часи (так званій «золотий вік» радянської педагогіки – 60-90 рр. ХХ ст.) були розроблені форми та методи організації дозвілля молоді, які є майже непорушними і в наш час, і є об'єктом багатьох історико-педагогічних розвідок.

Аналіз наукової літератури (М. Гнатюк, А. Денисенко, О. Добринська, О. Миронюк, І. Петрова, Е. Соколов, І. Тарасенко) дає підстави стверджувати, що однією з найпоширеніших у другій половині ХХ ст. форм організації дозвілля студентства була клубна діяльність.

Вчені (М. Гнатюк, О. Добринська, О. Миронюк, І. Петрова, Е. Соколов, І. Тарасенко), вивчаючи динаміку розвитку зазначеної форми дозвіллевої роботи з молоддю, підкреслюють, що в організації клубної діяльності домінував формальний підхід. Навіть поняття «клуб» розглядалося переважно як будинок, в якому організовуються різноманітні заходи, а його синонімічним визначенням можна вважати палац молоді (палац студентства).

Соціальні проблеми радянської держави

(особливу у другій третині ХХ ст.) зумовили повернення до проблеми створення клубів для молоді у 50-60-ті роки, коли клуби зорганізувалися за принципом централізації (створення культурних центрів), принципом спеціалізації (розподіл установ культури за видами та контингентом). Поява у 1956 р. клубу молоді Петроградської сторони м. Ленінграда та Одеського клубу молоді почався активний рух молодіжних клубів на теренах Радянського Союзу.

Починаючи з 60-х рр. можна спостерігати розквіт діяльності молодіжних клубів, які розумілися як комплексні універсальні центри дозвіллевої діяльності молоді. Такі структури широко розгорнулися у 60-70-ті рр. ХХ ст., а у 80-90-ті стиль та методи роботи, незважаючи на нові соціокультурні умови та запити молоді) не змінювалися, тому почали з'являтися нові альтернативні клуби, де діяльність молоді була менш формалізованою.

Клуби у вищих (зокрема педагогічних) навчальних закладах створювалися для задоволення різноманітних потреб студентства. У них молодь могла підвищити свій культурний, інтелектуальний рівень, здобувала досвід творчої діяльності тощо.

Діяльність студентських клубів у вищих навчальних закладах України в другій половині ХХ ст. була багатофункціональним культурно-освітнім процесом, організованим педагогічним колективом на основі загальної концепції навчально-виховної роботи того чи іншого навчального закладу. В основі лежав принцип добровільності участі в такій діяльності та мав колективний характер. Проте, діяльність студентського клубу повністю залежала від соціально-культурного та політичного розвитку тогочасного суспільства, його морально-етичних та духовних цінностей.

У період існування радянської держави постійно поглиблювалися протиріччя між тим, яких можливостей надає сфера дозвілля за умови врахування духовних та соціальних потреб суб'єктів соціуму та ціннісними обмеженнями дозвіллевої діяльності. Науковці (Н. Хоменко та ін.) звертають увагу на те, що студентство опинилося під значним ідеологічним тиском і мало свої особливості проведення вільного часу.

Вже у 50-60-х рр. ХХ ст. у вищих навчальних закладах функціонувала вельми розгалужена мережа «офіційного» відпочинку – художня самодіяльність, бібліотеки, спортивні секції тощо. Одночасно вони були певним інструментом системи державного контролю за життям молоді, тому популярним на той час був «неофіційний» відпочинок – кіно, театр, танці тощо. Крім того, належність всіх студентів до однієї організації

(ВЛКСМ) відбивалася на тому, що всі «традиційні студентські свята мали ідеологічний підтекст і були однією з форм комуністичного виховання, проте в таких заходах основна маса студентства залюбки брала участь, адже в їх процесі відбувалося активне спілкування, весело проводився час (Максимовська, 2019, с. 17).

На творчу та аматорську діяльність того часу також чинився постійний вплив, здійснювався контроль з боку держави, яка таким чином вирішувала власні ідеологічні, політичні та моральні проблеми. Так, у репертуарі музичних гуртків, хорів та студій художнього слова обов'язково фігурували твори партійно-ідеологічного спрямування («Ленін завжди живий», «Партія наш керівник» тощо).

Дозвіллева сфера для регулювання вільного часу студентства розвивалася як у вищих навчальних закладах, так і у гуртожитках (спортивні зали, приміщення для гуртків, театрів, концертів, віталень та ін.), та поза ними (палаці студентів). Це сприяло урізноманітненню дозвіллевої діяльності та соціально позитивному спрямуванню активності студентів у вільний час, але перебувало під впливом провідних ідеологічних настанов.

Студентське дозвілля є невід'ємною складовою соціального виховання цієї групи, яке базувалося на соціоцентричних цінностях та мало чітко визначену структуру і зміст, що, звісно, не могло збігатися з потребами й прагненнями такої кількості різноманітних творчих особистостей. Тому особливо віталіся соціально схвалювані способи студентського дозвілля (будівельні загони, комсомольські зібрання тощо), які мали як виробничо-матеріальну, так й ідеологічну користь.

Клуби забезпечували потребу студентів у змістовному проведенні вільного часу за допомогою масових (свята, фестивалі, конкурси, концерти, творчі зустрічі), так і колективних (виховні заходи, круглі столи, семінари, диспути тощо) форм роботи.

Необхідно відзначити, що ідея розвитку такої форми організації вільного часу молоді було започатковано на вітчизняних теренах ще у 20-30-ті роки ХХ ст. Існували проекти палаців та будинків культури для трудящих, задумуються будинки для юних пролетарів, палаці молоді тощо. Але, зважаючи на економічну обмеженість радянської держави, ці плани так і не були втілені в життя. Проте, їх відсутність компенсували різноманітні секції при будинках культури для трудящих.

Розбудова сфери дозвілля студентів, зокрема формування дозвіллевих потреб у вищому навчальному закладі, базувалося на традиційних

видах дозвілля попередніх етапів (інтелектуальному, професійно-спрямованому, мистецькому) та розгалуженні провідних виховних сфер у поза навчальній діяльності, таких як: самоврядування, клубна робота, об'єднання за інтересами, волонтерська діяльність, соціальна робота, спортивна активність та ін. Наприклад, за індустріальної доби клубне дозвілля студентів стало однією з провідних форм дозвіллевої діяльності.

Основною метою клубних об'єднань у вищих навчальних закладах стає виховання та самовиховання студентів на основі ініціативи, самодіяльності, творчого прояву здібностей кожної особистості. Завданням такого об'єднання було організація соціально корисного дозвілля молоді, знаходження нових форм та застосування засобів культурно-масової роботи відповідно до інтересів та запитів молоді, стимулювання суспільної активності особистості, залучення до культурно-масової дозвіллевої діяльності, розвиток соціально-культурної творчості, забезпечення спілкування молоді в результаті спільної діяльності, сприяння культурному відпочинку та розвагам.

Найбільшу популярність у 80-90-ті рр. ХХ ст. здобули клуби студентської пісні та клуб веселих та кмітливих, роботи яких охопила студентство. А наприкінці ХХ ст. саме такі молодіжні клуби отримали поширення в Україні, оскільки вони не вимагали великих матеріальних ресурсів та відповідали віковим, національним та регіональним особливостям. Крім того, вони максимально враховували у власній діяльності реалії ринкових відносин. Таким чином, основними осередками клубних об'єднань стали саме освітні заклади для молоді, на базі яких розгорнули свою діяльність різноманітні молодіжні клуби.

Висновки. Отже, питання вивчення діяльності студентських клубів у вищих навчальних закладах України у другій половині ХХ ст. має важливого значення, оскільки існує потреба наукового осмислення реальних процесів соціально-культурної діяльності молоді, що відбувалися в недалекому минулому та вироблення ефективних механізмів за допомогою яких можуть бути реалізовані духовні потреби та інтереси студентської молоді сьогодні.

Перспективи подальших досліджень. Подальші розвідки у вивченні історії становлення студентських клубів у вищих навчальних закладах України (друга половина ХХ ст.), їх діяльності можуть бути направлені на виявленні, аналізі та осмисленні системи культурно-дозвіллевого життя навчальних закладів того часу, взаємозв'язків позанавчальної діяльності із навчальним процесом тощо.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Гіптерс, З. (1998). Художня творча діяльність студентів вищих навчальних закладів освіти України (1960-1995 рр.). Дис. к.п.н., 190.
- Гриньова, М., Піддубна, Ю., Гриньова, В. (2020). Організація діяльності студентських клубів за інтересами в умовах карантину. *Научен вектор на Балканите*, 4(10), 11–16. <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-diyalnosti-studentskih-klubiv-za-interesami-v-umovah-karantinu/viewer>
- Гузьман, О., Ляшенко, Н. (2016). Практики дозвілля сучасної студентської молоді. *Sociology*, 9(137), 29–37. <https://doi.org/10.15421/171675>
- Данильченко, О. (2020). Особливості організації дозвілля студентів у поза навчальній діяльності. *International scientific and practical conference*, 137–140. <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.35>
- Денисенко, А. (2014). Молодіжний клуб як форма організації дозвілля студентської молоді у 80-90-х рр. XX ст. в Україні. Збірник наукових праць Херсонського державного університету. *Педагогічні науки*, 66, 57–62. <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/62>
- Денисенко, А. (2019). Педагогіка дозвілля – духовність, інтелект, стратегія. *Духовно-інтелектуальне виховання і навчання молоді в XXI ст.*, 230–234. <https://doi.org/10.34142//2708-4809.SIUTY.2019.16>
- Житнухіна, К. (2019). Реалізація педагогічних умов формування відповідального ставлення до майбутньої професії студентів педагогічних університетів. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 2, 43–49. <https://doi.org/10.31499/2706-6258.2.2019.178459>
- Ірхіна, Ю. (2019). Організація дозвілля студентів у вищих навчальних закладах України як проблема XXI століття. *Науковий вісник МНУ імені В. Сухомлинського Педагогічні науки*, 2(65), 107–111. <https://dx.doi.org/10.33310/2518-7813-2019-65-2-107-111>
- Комарницький, О., Комарницька, Л. (2020). Громадська діяльність студентства педагогічних навчальних закладів Києва у 20-30-ті рр. XX ст. *Київські історичні студії*, 1(10), 108–116. <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2020.1.14>
- Максимовська, Н. (2019). Еволюція студентського дозвілля в Україні: історико-педагогічний аспект. *Вісник ЛНПУ імені Т. Шевченка*, 1(324), 30–43. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1\(324\)-2-30-43](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-30-43)
- Мельничук, С. (2006). Теорія і практика формування естетичної культури майбутніх учителів: історико-педагогічний аспект: 1860-1990 рр.: *монографія*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка
- Павленко, О. (2017). Клубна форма організації занять у розвитку студентського спорту. *Слобожанський науково-спортивний вісник*, 4(60), 78–85. <https://doi.org/10.15391/snsv.2017-4.014>
- Пішун, С. (2005). Формування культури дозвілля студентів вищих навчальних закладів в умовах роботи студентського клубу. *Автореф. дис. к.п.н. 13.00.07*, 18.
- Стасевський, Ю. (2016). Діяльність творчих студентських колективів на Слобожанщині (друга половина XIX – початок XX століття). *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки*, 144, 224–229. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2017.06/202-214>
- Тадля, О. (2015). Діяльність студентського клубу: понятійно-категоріальний апарат. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*, 21, 150–156
- Тюска, В. (2019). Становлення культури майбутніх педагогів в умовах клубної діяльності. *Вісник Рівненського державного гуманітарного університету*, 4, 252–257. <https://doi.org/10.35619/iu.v1i10.182>

REFERENCE

- Hipters, Z. (1998). Khudozhnya tvorcha diyal'nist' studentiv vyshchikh navchal'nykh zakladiv osvity Ukrainy (1960–1995) [Artistic creative activity of students of higher educational institutions of Ukraine (1960–1995)]. *Dys. k.p.n.* 190. [in Ukrainian]
- Hryn'ova, M., Piddubna, YU., Hryn'ova, V. (2020). Orhanizatsiya diyal'nosti student-s'kykh klubiv za interesamy v umovakh karantynu [The organization of activity of student clubs on interests in the conditions of quarantine]. *Nauchen vektor na Balkanyte*, 4(10), 11–16. <https://cyberleninka.ru/article/n/organizatsiya-diyalnosti-studentskih-klubiv-za-interesami-v-umovah-karantinu/viewer> [in Ukrainian]
- Huz'man, O., Lyashenko, N. (2016). Praktyku dozvillya suchasnoyi student-s'koyi molodi [Leisure practices of modern student youth]. *Sociology*, 9(137), 29–37. <https://doi.org/10.15421/171675> [in Ukrainian]

- Danyl'chenko, O. (2020). Osoblyvosti orhanizatsiyi dozvillya studentiv u poza navchal'niy diyal'nosti [Features of the organization of leisure of students in extracurricular activities]. *International scientific and practical conference*, 137–140. <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.35> [in Ukrainian]
- Denysenko, A. (2014). Molodizhnyy klub yak forma orhanizatsiyi dozvillya student-s'koyi molodi u 80-90-tykh rr. XX st. v Ukraini [Youth club as a form of leisure organization for student youth in the 80-90's of the twentieth century. in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats' Kherson's'koho derzhavnoho universytetu: Pedahohichni nauky*, 66, 57–62. <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/62> [in Ukrainian]
- Denysenko, A. (2019). Pedahohika dozvillya – dukhovnist', intelekt, stratehiya [Leisure pedagogy – spirituality, intelligence, strategy]. *Dukhovno-intelektual'ne vykhovannya i navchannya molodi v XXI st.*, 230–234. <https://doi.org/10.34142//2708-4809.SIUTY.2019.16> [in Ukrainian]
- Zhytnukhina, K. (2019). Realizatsiya pedahohichnykh umov formuvannya vidpovidal'noho stavlennya do maybutn'oyi profesiyi studentiv pedahohichnykh universytetiv [Implementation of pedagogical conditions for the formation of a responsible attitude to the future profession of students of pedagogical universities]. *Psykhologo-pedahohichni problemy suchasnoyi shkoly*, 2, 43–49. <https://doi.org/10.31499/2706-6258.2.2019.178459> [in Ukrainian]
- Irkhina, YU. (2019). Orhanizatsiya dozvillya studentiv u vyshchikh navchal'nykh zakladakh Ukrainy yak problema XXI stolittya [Organization of students' leisure in higher educational institutions of Ukraine as a problem of the XXI century]. *Naukovyy visnyk MNU imeni V. Sukhomlyns'koho Pedahohichni nauky*, 2(65), 107–111. <https://dx.doi.org/10.33310/2518-7813-2019-65-2-107-111> [in Ukrainian]
- Komarnyts'kyu, O., Komarnyts'ka, L. (2020). Hromads'ka diyal'nist' student-stva pedahohichnykh navchal'nykh zakladiv Kyieva u 20-30-ty rr. XX st. [Public activity of students of pedagogical educational institutions of Kyiv in the 20-30s of the XX century]. *Kyyivs'ki istorychni studiyi*, 1(10), 108–116. <https://doi.org/10.28925/2524-0757.2020.1.14> [in Ukrainian]
- Maksymov's'ka, N. (2019). Evolyutsiya student-s'koho dozvillya v Ukraini: istoryko-pedahohichnyy aspekt [The evolution of student leisure in Ukraine: historical and pedagogical aspect]. *Visnyk L'NPU imeni T. Shevchenka*, 1(324), 30–43. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1\(324\)-2-30-43](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-1(324)-2-30-43) [in Ukrainian]
- Mel'nychuk, S. (2006). Teoriya i praktyka formuvannya estetychnoyi kul'tury maybutnikh uchyteliv: istoryko pedahohichnyy aspekt: 1860-1990 rr.: *monohrafiya* [Theory and practice of formation of aesthetic culture of future teachers: historical and pedagogical aspect: 1860-1990: *monograph*] Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka [in Ukrainian]
- Pavlenko, O. (2017). Klubna forma orhanizatsiyi zanyat' u rozvytku student-s'koho sportu [Club form of organization of classes in the development of student sports]. *Slobozhans'kyu nauково-sportyvnyy visnyk*, 4(60), 78–85. <https://doi.org/10.15391/snsv.2017-4.014> [in Ukrainian]
- Pishun, S. (2005). Formuvannya kul'tury dozvillya studentiv vyshchikh navchal'nykh zakladiv v umovakh roboty student-s'koho klubu [Formation of leisure culture of students of higher educational institutions in the conditions of work of student's club]. *Avtoref. dys. k.p.n., 13.00.07*, 18. [in Ukrainian]
- Stasev's'kyu, YU. (2016). Diyal'nist' tvorchykh student-s'kykh kolektyviv na Slobozhanshchyni (druga polovyna XIX – pochatok XX stolittya) [Activities of creative student groups in Slobozhanshchyna (second half of the XIX - beginning of the XX century)]. *Visnyk Chernihiv's'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu im. T.H.Shevchenka. Seriya: Pedahohichni nauky*, 144, 224–229. <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2017.06/202-214> [in Ukrainian]
- Tadlya, O. (2015). Diyal'nist' student-s'koho klubu: ponyatiyno-katehorial'nyy apparat [Activities of the student club: conceptual and categorical apparatus]. *Ukrayins'ka kul'tura: mynule, suchasne, shlyakhy rozvytku*, 21, 150–156 [in Ukrainian]
- Tyuska, V. (2019). Stanovlennya kul'tury maybutnikh pedahohiv v umovakh klubnoyi diyal'nosti [Formation of culture of future teachers in the conditions of club activity]. *Visnyk Rivnens'koho derzhavnoho humanitarnoho universytetu*, 4, 252–257. <https://doi.org/10.35619/iu.v1i10.182> [in Ukrainian]

Дата надходження рукопису 05.04.2021

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.08

© *Olena Chubukina*

graduate student of the Department of Education and Innovative Pedagogy of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine

email: chubukina.elena.nikolaevna@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-2700-8796>

ORGANIZATION OF ACTIVITIES OF CLUB ASSOCIATIONS OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE (SECOND HALF OF THE XX CENTURY)

The purpose of the article is to analyze scientific and pedagogical sources on the problem of research and because of the analysis to cover the activities of club associations of higher pedagogical institutions of Ukraine in the second half of the twentieth century.

Methodology. The activity of student clubs and scientific associations influences the formation of national self-consciousness and promotes aesthetic socialization. An important way to solve the above problems is to comprehend and realize the rich experience, appeal to national sources in higher pedagogical educational institutions of Ukraine in the second half of the twentieth century, the creative use of which will contribute to the growth of educational potential of our society. The study of free time, ways and means of its organization is the object of study of various sciences: philosophy, culturology, sociology, pedagogy, psychology, history. The scientific literature widely uses the terms «club», «student club», «activity», but there is a certain diversity in the interpretation of these concepts. In our study, we define activity as a specific way of human attitude to the world around us, which is the driving force and condition of social progress.

The **scientific novelty** is that an attempt is made to define the concept of «club» in the field of club science. We believe that the club should be considered as a multifunctional association, the main task of which is integration, meeting the needs of visitors in meaningful leisure in the name of common goals, interests, local communication, self-education and cultural and creative realization of the individual. Shows the chronology of the development of club activities in institutions of higher education.

Results scientific research proves that the second half of the twentieth century In Ukraine is characterized by the emergence of numerous club associations of higher pedagogical institutions. Higher pedagogical institutions of education in Ukraine have accumulated considerable experience in organizing the leisure of student youth, the functioning of club associations. In Soviet times (the so-called «golden age» of Soviet pedagogy - 60-90 years of the twentieth century.) Forms and methods of organizing youth leisure were developed, which are almost inviolable in our time, and are the object of many historical and pedagogical explorations. Beginning in the 1960's, one can observe the flourishing of the activities of youth clubs, which were understood as complex universal centers of leisure activities for young people. Such structures were widely developed in the 60-70's of the twentieth century, and in the 80-90's style and methods of work, despite the new socio-cultural conditions and demands of young people) did not change, so new alternative clubs began to appear, where youth activities were less formalized. Activities of student clubs in higher educational institutions of Ukraine in the second half of the twentieth century. was a multifunctional cultural and educational process organized by the teaching staff based on the general concept of educational work of a particular educational institution. It was based on the principle of voluntary participation in such activities and was collective in nature. However, the activities of the student club depended entirely on the socio-cultural and political development of the society of that time, its moral, ethical and spiritual values.

Conclusions. The main centers of club associations in the study period were educational institutions for young people, based on which various youth clubs developed their activities. They did not require large material resources and corresponded to age, national and regional characteristics. The main purpose of club associations in higher educational institutions was the education and self-education of students based on initiative, creative manifestation of everyone's abilities. Tasks were aimed at organizing socially useful youth leisure, finding new forms and means of cultural and mass work in accordance with the interests and needs of young people, involvement in cultural and mass leisure activities, development of socio-cultural creativity, ensuring youth communication as a result of joint activities and cultural recreation.

Key words: club, club association, activity, student leisure, youth center, culture